

**Professieviering Dominicaanse Lekengemeenschap Nederland
Rotterdam, Het Steiger, 26 oktober 2014**

Erik Borgman

Lezing: Mattheus 22, 34 – 40

Nadat de Farizeeën hadden vernomen dat hij de Sadduceeën tot zwijgen had gebracht, kwamen ze bij elkaar. Om hem op de proef te stellen vroeg een van hen, een wetgeleerde: 'Meester, wat is het grootste gebod in de wet?' Hij antwoordde: 'Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dat is het grootste en eerste gebod. Het tweede is daaraan gelijk: heb uw naaste lief als uzelf. Deze twee geboden zijn de grondslag van alles wat er in de Wet en de Profeten staat.'

Overweging

1.

Zou Jezus het nu niet geweten hebben?, kun je je afvragen. Zou Jezus zich niet bewust zijn geweest van het gevaar om alles op één kaart te zetten: heel je hart, heel je ziel, heel je verstand? Zag Hij niet in hoe dat tot fanatisme leidt, tot uitsluiting van velen, tot ontkenning van veel in jezelf? Is dat onze tragische ontdekking, de kennis die wij in de voortgaande geschiedenis in schade en schande hebben moesten opdoen: dat elke God waarin onvoorwaardelijk geloofd wordt een afgod wordt en dat afgoden, zoals psalm 115 (vers 6 en 7) zegt, wel ogen hebben maar niet kunnen zien, oren, maar niet kunnen horen en hun handen niet kunnen tasten. Blind, doof en gevoelloos leggen zij zichzelf aan de wereld op en, zoals de psalm verder zegt (vers 8), 'hun makers worden zoals zij': even blind, even doof, even gevoelloos. Zou Jezus dat nu niet geweten hebben?

Misschien wist Jezus dat inderdaad niet zoals wij dat nu kunnen weten, tal van godsdienstoorlogen verder en nog veel meer gewelddadige conflicten die door het aanroepen van Gods naam nog gewelddadiger werden. Maar Hij was zich op zijn manier wel degelijk van dit mechaniek bewust. Je kunt zelfs zeggen dat zijn hele leven ertegen gericht was, dat de hele Bijbelse traditie van spreken over God ertegen gericht is. De God die wij aangespoord worden met heel ons hart met heel onze ziel en met heel ons verstand lief te hebben, is geen beeld, geen begrip, geen idee. Het is de ongrijpbaar God die uit zijn onbegrijpelijke overmaat aan liefde en goedheid, de mensen en de dieren, de planten en de dingen in het bestaan roept en houdt, de ondoorgrondelijke God die zijn grootheid spiegelt in zijn zorg voor het onooglijke dat door niemand wordt opgemerkt, de mysterieuze God die zijn eer investeert in wat Hij het bestaan gunt en dat wat Hij het bestaan geeft erop richt deze eer hoog te houden. Gods schepselen hebben uiteindelijk de opdracht elkaar te steunen en te voeden, vooruit te helpen en te dienen, en zo te getuigen van Gods zorg. De onbewuste doen dat onbewust, maar mensen zijn geroepen het bewust te doen.

Daarom zijn er voor Jezus uiteindelijk geen twee geboden, maar is er één dubbelgebod: het tweede gebod is aan het eerste gelijkwaardig, hetzelfde gebod, maar vanuit een andere hoek gezien. Degene of hetgene liefhebben die of dat net als jij afhankelijk is van wat het gegund wordt en hem of haar daarom gunnen wat nodig is om te leven: dat *is* het dienen van de God die het leven geeft. 'Aan deze twee geboden hangt heel de wet en de profeten', zegt Jezus, alleen vanuit deze twee in hun samenhang kun je de Bijbelse geschriften, kun je mijn woorden en kun je wat in mijn naam gezegd wordt en nog allemaal gezegd zal worden – alleen vanuit het inzicht dat Gods glorie verborgen is in de bloei van alles wat is, kun je wat in Gods naam gezegd en gedaan wordt, horen en zien zoals het is bedoeld.

Liefhebben wat er is, vanuit de ervaring dat liefde nodig is om te bestaan en dat het Gods liefde is die ons doet leven: zo eenvoudig als het klinkt is het misschien ook wel, maar wij maken onszelf en onze wereld te ingewikkeld om deze eenvoud te kunnen zien en er zonder meer vanuit te kunnen leven. Jezus spoort ons aan deze eenvoud terug te zoeken: heel ons hart, heel onze ziel en heel ons verstand, niets zou ons er vanaf moeten houden.

2.

Dus ook niet door het beeld dat we van God hebben geconstrueerd, hoe verantwoord dat ook is. Dus ook niet door wat met recht doorgaat voor waar en goed en waardig, of door hoe wij met reden menen dat mensen zouden moeten leven en denken. *Iedereen en alles* getuigt, diep verborgen, van een waardigheid die Gods glorie weerspiegelt en in Gods Naam om onze eerbied vraagt. Met de eerbied voor wat in alles en allen van God getuigt, dringen wij steeds dieper door in Gods onuitputtelijke en onuitsprekelijke grootheid.

Zeker, het ene leven is meer opengebloeid dan het andere, en we moeten dat verschil niet willen ontkennen of relativiseren. Maar dit maakt het ene leven niet meer waard dan het andere. Al eeuwenlang getuigen religieuzen er in de zorg die zij boden en nog altijd bieden ervan, dat in God juist gekwetste, geschonden of uitdovende levens vragen om eerbied en toewijding. En natuurlijk, wat zich als kwaad toont moet als kwaad worden bestraft, maar in deze tijd van ongebreideld beschuldiging en grenzeloze roep om vergelding, is het misschien als dominicaanse familie wel vooral onze trots, dat de dominicanessen van Bethanië zijn ontstaan vanuit de praktisch gemaakte overtuiging dat ook degenen die terecht in de gevangenis zitten, op mysterieuze wijze beeld van God blijven. Hoe sterk de weerstand ook is dit oproept, ook in onszelf, in God verdient iedereen te allen tijde een nieuwe kans, om aan het licht te brengen wat tot nog toe verborgen bleef.

Op vergelijkbare manieren maken tallozen op talloze plaatsen steeds weer duidelijk wat het wil zeggen om, met de uitdrukking van de dertiende-eeuwse dominicaan Meister Eckhard, God om God te verlaten, het vastgelegde en vastlegend beeld van God los te laten, zodat Gods grenzeloze liefde op een nieuwe manier aan het licht kan komen. Hoezeer het ook tot misverstanden kan leiden, toch moet het gezegd: ook in jihad-strijder gaat op de een of andere manier Gods mysterie schuil, en juist in het gebod tolerant te zijn tegenover wie anders is kunnen degenen die als intolerant worden gezien onbarmhartig worden uitgesloten: we moeten steeds weer worden opengebroken.

We hadden natuurlijk ook wel kunnen weten dat het liefhebben van iedereen en alles in de ruimte van God heerlijkheid misschien wel een-voudig is – *heel* je hart, *heel* je ziel, *heel* je verstand – maar niet bepaald gemakkelijk of vanzelfsprekend. Deze eenvoud kostte Jezus zijn leven en zijn inzet zou zijn doodgelopen, ware het niet dat de mysterieuze God wiens ondoorgrondelijke Naam Hij belichaamde, hem tegen alle voldongen feiten in opnieuw tot leven had gewekt.

3.

Afgelopen week was het herfstvakantie. In Arnhem had ik mij in de trein net geïnstalleerd om rustig een artikel te lezen, toen er een vader de coupé binnenkwam met zijn zoontje van tien, dat hij, zo bleek, bij zijn ex-vrouw had opgehaald. Zij kwamen niet bepaald ongemerkt binnen: de man werd omgeven door een enorme bierwalm, en het jongetje praatte hard en druk en aan één stuk door. Zij gingen op de bank naast mij zitten en na met een blik op mij veelbetekenend 'Sinterklaas' gezegd te hebben, sprak het jongetje de student aan die tegenover hen zat en dwong deze zo ongeveer een kwis met hem te doen. Tot Utrecht werd ik steeds meer ingesponnen in zijn hunkering naar aandacht, mijn ergernis over zijn dwingende stemgeluid, de afkeer van de stank van zijn vader, mijn boosheid dat hij het blijkbaar voor zijn zoon niet had

kunnen opbrengen nuchter te blijven, en mijn wens de jongen gerust te stellen: rustig maar, het is goed dat je er bent.

Als het afgelopen woensdag een test was van mijn vermogen met hart, ziel en verstand mijn naaste te beminnen, naar het dubbelgebod, dan ben ik voor de zoveelste keer hopeloos gezakt. Naar verluide laat God echter nooit varen het werk van zijn handen, en ik kan alleen maar hopen dat dit niet alleen betrekking heeft op dat jongetje en zijn vader.

The Scene - Iedereen is van de wereld

gezongen door Roy Clermons

Dit is voor de misfits die je her en der alleen ziet staan.
Die onder straatlantaarns eten en drinken bij de volle maan.
Dit is voor degene die je overal herkent.
Het leven is voor jou en mij, want dit is ons moment.

En ik hef het glas op jouw gezondheid, want jij staat niet alleen

Iedereen is van de wereld en de wereld is van iedereen.
Iedereen is van de wereld en de wereld is van iedereen.
Deze is voor iedereen die passie heeft en die voor passie gaat.
In het donker kan ik jou niet zien, maar ik weet dat jij daar staat.

En ik hef het glas op jouw gezondheid, want jij staat niet alleen.

Iedereen is van de wereld en de wereld is van iedereen.
Iedereen is van de wereld en de wereld is van iedereen
Rood zwart, wit geel, jong oud, man of vrouw
In het donker kan ik jou niet zien, maar deze is van ons aan jou.

En ik hef het glas op jouw gezondheid, want jij staat niet alleen

Iedereen is van de wereld en de wereld is van iedereen

Een dominicaanse zustercongregatie in Irak, die met grote groepen andere christenen vanuit Mosoel en Katakosh gevlucht is naar Ankawa in Koerdisch gebied, meldde dat vorige maand zuster Muntaha en zuster Nidaa hun professie hebben bekrachtigd, 'in een mooie en rustige viering', volgens hun overste, 'zij het niet zonder tranen'. De zusters beschouwen het als een teken dat zij nog steeds getuigen zijn van de aanwezigheid van Gods omhelzing in een waarachtige oase van vreugde en zusterschap. Het herinnert pijnlijk aan de staat van de wereld waarin we leven, maar laat tegelijkertijd zien hoe ook in omstandigheden die voor ons onvoorstelbaar zijn, onze dominicaanse familieleden Gods vriendschap herkennen in elkaars vriendschap. Niet omdat dat hun onderlinge vriendschap volmaakt zou zijn, dat zal ze ook in Irak niet zijn, niet omdat de gemeenschap die er de drager van is geen gebreken heeft. Maar doordat er een levend en een steeds weer tot leven gewekt verlangen is zich telkens opnieuw aan elkaar toe te vertrouwen, om van elkaar het goede leven te willen ontvangen door in het goede leven voor elkaar te investeren.

4.

Je kunt het overal horen verkondigen: hedendaagse mensen in onze streken binden zich niet meer levenslang en onbepaald. Zij doen het hooguit voor zover en voor zolang het voor hun eigen levensproject waardevol is. De gestage groei van de Dominicaanse Lekengemeenschap Nederland de laatste vijftien jaar is een sprekend bewijs dat dit niet voor iedereen geldt. Er gaat in onze context meestal wat tijd overheen en er moet de nodige levenservaring worden opgedaan voordat mensen het diepe verlangen ontdekken naar Gods barmhartigheid zoals deze wordt weerspiegelt in de barmhartigheid van mensen die, als zusters en broeders, niet met je verbonden zijn om wat je ze biedt, maar vanwege de onherroepelijke verbondenheid zelf en om wat zich vanuit deze verbondenheid onthult aan mogelijkheden en nieuwe wegen.

Niemand van ons staat zo dadelijk in de grote kring, en niemand wordt zo dadelijk in de grote kring opgenomen, denkend dat zijn of haar aanwezigheid hier een onderdeel is van zorgvuldige carrièreplanning. We zijn hier allemaal omdat we op een bepaald moment ontdekten door iets of iemand te zijn aangeraakt, en omdat we, toen we ons dit eenmaal realiseerden, wisten dat we onszelf geen recht zouden doen, als we verder zouden leven alsof het niet was gebeurd. Er was voorgoed een verlangen gewekt naar, een besef van nabijheid ontstaan van, een geloof gegroeid in een dóórbrekende aanwezigheid die fundamenteel is en zonder welke het leven niet compleet is. Op deze aanwezigheid proberen we met heel ons hart, met heel onze ziel en met heel ons verstand te antwoorden haar proberen wij op onze manier te verkondigen.

Met het onvermijdelijke vallen, maar ook het steeds opnieuw geschonken opstaan in de ruimte van God, de Liefde zelf. – Dat het zo mag zijn.